

הרשעים מהפכים שם אל מרחמים לדין

אַלֹּא הָכִי שְׁמַעְנָא, חַיִּיבֵיִּא מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא [פז].

ומתרץ רבי חזקיה אלא כך שמעתי שהרשעים הופכים את הרחמים לדינים

דלית לך בכל אינון בתרין עלאין דמלפא קדישא, כי

אין לך בכל אותם הכתרים והספירות העליונות של המלך הקדוש דלא כלילן

רחמי בדינא, ודינא ברחמי. שהם לא כלולות רחמים בדין ודין ברחמים

דהיינו שגם החסד כלול מהגבורה וגם הגבורה כלולה מהחסד (רמ"ק) וחיביא,

מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא [טז]. והרשעים הופכים את הרחמים לדינים ולכן כתוב

אל זועם ואל גיבור לפי שהרשעים הפכו את שם אל שהוא בחסד שהדין יגבר בו (מק"מ).

אור הרשב"י

שדרך מדת המלכות הוא דינא דמלכותא דינא דינים גדולים, מכל מקום עלינו הוא מלמדת זכות והוא מרחמת עלינו, ודינים שלה ממותקים בהוי"ה אשר הוא למעלה ממנה. וחי' כשאין אנו מקבלים עול מלכותו, ואז נשארים הדינים של המלכות בהסתר בתוך הבינה, וא"כ שם אדנ"י כביכול למעלה מהוי' קצוות שהוא הוי"ה דהיינו בתוך הבינה, ולכן כביכול גם הוי"ה נתהפך לדין על ישראל חי'. וזהו סוד רשעים מהפכים מדת הרחמים למדת הדין (בר"ר ל"ג, ג) היינו היפך ממש, שמהפכים שיהיה שם אדנ"י למעלה מהוי"ה ואז נעשה ממדת הרחמים מדת הדין.

וכן מעשה הצדיקים ממש בהיפך, ומהפכים ממש שיהיה שם הוי"ה למעלה מאדנ"י, ואז כביכול נעשה ממדת הדין מדת הרחמים

[פז] וביאר הר' באר מים חיים בפרשת וארא שעל כן אמרו חז"ל (בראשית רבה ל"ג, ג) אוי להם לרשעים שמהפכין מדת הרחמים למדת הדין וכו' כי הרשע שמפריד אלוף אלופו של עולם ומפריד הא' של אחד כי הוא גרם פירוד ולא יהוד ואז נפרד הא' של אדם סוד שם מ"ה ונעשה מהאלף אוי ווי שנהפך עליו לדין לרוגז ונשאר דם סוד דם הנפש, ודמו בראשו כי הפריד האלוף מאדם להיות נשאר דם, ודמיו בו ומתחייב הריגה למקום, כי כשם שהוא הפריד בין האורות עליונים כן נפשו ונשמתו נפרדת מן הגוף.

[טז] ועיין במה שביאר בזה בספר מנילת סתרים וז"ל ובזה יהיה מובן גם כן סוד הוי"ה למעלה או בהיפך, דהיינו כשמקבלים אנחנו עול מלכותו ומדת המלכות בגילוי עלינו, ואף

פעמים שם אל שהוא חסד פועל דין מצד הדין הכלול בחסד ופעמים פועל
רחמים

אָמַר לַיהוָה רַבִּי יְהוּדָה, שִׁפִּיר בְּתֵהוּא דְכִתִּיב אֵל גְּבוּר,

אמר לו רבי יהודה לרבי חזקיה שיפה אמרת באותו פסוק שכתוב אל גיבור
שביאור שנעשה גיבור בדין ע"י הרשעים **אָלָא אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם מָהוּ,**

אלא קשה מהו שכתוב אל זועם בכל יום דא"א לומר שבכל יום הרשעים מהפכים את הדין
לרחמים **דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קַיְימָא בְּדִינָא,** שהרי בכל יום ויום
העולם עומד ע"י הדין **בֵּין דְּבָנֵי עֲלָמָא וּזְפָאִין, בֵּין דְּלָא וּזְפָאִין.**

בין אם בני העולם צדיקים ובין שבני העולם אינם צדיקים ובודאי שא"א לומר כן **לָא
הָוָה בִּידֵיהּ,** ולא היה בידו של רבי חזקיה מה להשיב לרבי יהודה **אָתוּ**

**שְׂאִילוּ לַיהוָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹן, וְדָאֵי אֵל זֹעֵם בְּכָל
יוֹם, וְהָא אוּקְמוּהּ חֲבַרְיָא,** ובאו שניהם לפני רשב"י ושאלו אותו ואמר

להם רשב"י שוודאי צריך לפרש את הפסוק בדברי רבי חזקיה (רמ"ק) והרי העמידהו החברים
לְזַמְנִין הוּא דִּינָא, לְזַמְנִין הוּא (דף ל"א ע"א) **רַחֲמֵי.** שלפעמים שם

אל שהוא חסד הוא פועל דין מצד הדין הכלול בחסד ולפעמים שם אל הוא פועל רחמים
(רמ"ק) **אֵי זְפָאִין בְּנֵי עֲלָמָא, הָא אֵל קַיְימָא, וְהוּא חֶסֶד.**

ואם בני העולם הם צדיקים הרי שם אל עומד לפעול חסד **וְאֵי לָא זְפָאִין, הָא**

אור הרשב"י

(ערבי נחל נח דרוש ז).

הלימוד היומי

ניתן להקדיש עבור הנצחות או לרפואה / הצלחה טל' 02-6249000

אֵל קַיִמָּא, וְאִקְרִי גְבוּר, ואם הם אינם צדיקים הרי שם אל עומד לפעול
 דין ואז הוא נקרא אל גיבור וְעַל דָּא קַיִמָּא בְּכָל יוֹמָא. ועל כן העולם
 עומד בדין תמיד לראות האם השם אל יפעל מהחסד או יפעל מהדין הכלול בו (רמ"ק).

השם אל מתעורר בעולם וממתק את הדינים החזקים שמתעוררים בכל יום
 בעולם

אֲבַל מַלְּהָ שְׁפִיר הוּא, אֵל בְּכָל אֲתָר, נְהִירוּ (רב)
 דְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה הוּא, אבל יותר יפה וטוב לפרש את הפסוק

באופן זה שם אל שהוא החסד בכל מקום הוא הארת וענף החכמה העליונה (רמ"ק)

וְקַיִמָּא בְּקִיּוּמִיהּ בְּכָל יוֹמָא, והוא עומד בקיומו בכל יום והוא לא
 מתהפך לדין לעולם (רמ"ק) דְּכֻתִּיב, (תהלים נב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. כי

כתוב בפסוק חסד אל כל היום ומשמע שתמיד שם אל הוא חסד וְאֵלְמָלָא דְּהֵאִי
 אֵל אֲתַעַר בְּעֲלָמָא, לָא יְכִיל עֲלָמָא לְמִיָּקָם אֲפִילוּ
 שְׁעֵתָא חֲדָא, ואילו לא היה השם אל מתעורר בעולם לא היה יכול העולם לעמוד

אפילו שעה אחת מִקְּמֵי דִּינֵין תְּקִיפִין דְּמַתְּעֵרִין בְּעֲלָמָא בְּכָל
 יוֹמָא, מלפני הדינים החזקים שמתעוררים בעולם בכל יום חֲדָא הוּא

דְּכֻתִּיב, וזהו מש"כ בפסוק (בראשית ב) אֱלֹהִים תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם
 וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם, שדרשו חז"ל אֵל תְּקַרִי בְּהִבְרָאָם, אֱלֹהִים

בְּאַבְרָהָם, דהיינו בְּאֲתַעְרוּתָא דְּאַבְרָהָם קַיִמִי, שהשמים והארץ
 עומדים וקיימים ע"י התעוררות החסד שהיא מדתו של אברהם וְכֹד אֲתַעַר

אֲבָרְהָם בְּעֶלְמָא, וכאשר מתעורר החסד שהוא מדתו של אברהם בעולם **כָּל**
אֵינוֹן דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּחֵי לְהוּ לְבַר,
וְלֹא קַיְיִמִין קַמֵּיהּ. כל אותם הדינים שנמצאים בכל יום ויום, החסד של אברהם

דוחה אותם החוצה ואינם עומדים לפניו.

הָדָא הוּא דְּכְתִיב, וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם, נְזַעֵם, אוּ זְעוּם
בְּכָל יוֹם, לָא כְּתִיב, וזה מש"כ בפסוק ואל זועם בכל יום ומפרש

רשב"י נזעם שנתעורר בזעם ע"י אחרים, או זעום שהוא זעום וכועס מעצמו בכל יום לא
 כתוב **אֵלָא זֹעֵם**. **בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּדִינָא אֲשֶׁתְּכַח, דְּחֵי**
לְוִן לְבַר, כתוב בפסוק לשון זועם דהיינו שבכל יום ויום שהדין מצוי בעולם החסד
 דוחה אותו החוצה **וְקַיְיִמָא הוּא וּמְבַסֵּם עַלְמָא**, והוא עומד וממתיק את

העולם ואל זועם פירושו שהוא גוער בבעלי הדין ומבטלם והוא פעולה של חסד (רמ"ק)
הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה יְיָ חֶסְדּוֹ. וזהו מש"כ

בפסוק יומם יצוה ה' חסדו דהיינו שה' מצווה את חסדו יומם שהוא לשון תמידי (אור החמה
 בשם המהרח"ו) **וְאֵלְמֵלֵא הָאֵי, לָא יְכִיל עַלְמָא לְמִיקָם אֲפִילוּ**
רְגַעָא חָדָא. ואילולי החסד שמתעורר בכל יום ויום לא היה יכול העולם להתקיים
וְעַל דָּא כֻּלָּא קַיְיִמוּ בְּגִינֵיהּ דְּאֲבָרְהָם. ועל זה כל

הבריאה כולה עומדת בזכותו של אברהם שהוא החסד.